

Доценко О.С.

к.ю.н., доцент,

професор кафедри публічного управління та адміністрування
Національна академія внутрішніх справ

ПРИНЦИПИ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО МЕХАНІЗМУ ПРОТИДІЇ ОРГАНІЗОВАНИЙ ЗЛОЧИННОСТІ

Постановка проблеми. Протидія організованих злочинності, яка проникла в усі сфери суспільного життя, державного управління, правоохоронні та судові органи, банківську сферу, органи місцевого самоврядування та ін., є надзвичайно складним і багатограним завданням адміністративно-правового механізму протидії організованих злочинності.

Специфіка діяльності суб'єктів протидії організованих злочинності потребує від кожного з них постійного вияву позитивних тенденцій, своєчасного реагування на прорахунки із протидії організованих злочинності, забезпечення єдності та злагодженості у такій протидії.

Досягнення позитивних результатів у протидії організованих злочинності залежить від ступеня дотримання принципів адміністративно-правового механізму в такій діяльності.

Огляд останніх досліджень і публікацій. Підґрунтям для дослідження принципів адміністративно-правового механізму протидії організованих злочинності стали наукові праці В.Б. Авер'янова, О.М. Бандурки, І.І. Басецького, В.Т. Білоуса, М.Г. Вербенського, В.М. Гаращука, О.В. Головкина, В.Л. Грохольського, А.Д. Дорошенка, О.О. Дульського, А.П. Закалюка, С.М. Іншакова, О.Г. Кальмана, М.І. Камлика, І.П. Козаченка, М.В. Корнієнка, Я.Ю. Кондратьєва, О.В. Копана, О.В. Кузьменко, Є.В. Курінного, Б.В. Лизогуба, О.Н. Литвака, В.І. Литвиненка, В.В. Лунєєва, Є.І. Макаренка, Н.Є. Міняйла, С.С. Мірошниченка, Т.М. Міщенко, М.І. Мельника, Є.В. Невмержицького, Г.П. Пожидаєва, М.О. Потебенька, О.Я. Прохоренка, І.В. Пшеничного, О.П. Ряб-

ченко, Ю.Ю. Сорочика, М.І. Хавронюка, В.І. Шакуна, О.Ю. Шостко.

Незважаючи на багатогранне висвітлення переліку принципів у наукових працях, слід відзначити, що вони розглядалися залежно від предмету аналізу в різні попередні періоди, без урахування нормативно-правових, адміністративно-організаційних та інших особливостей сьогодення, що й зумовлює необхідність дослідження цих питань.

Формулювання завдання дослідження. Метою цієї статті є визначення системи принципів, яких потрібно дотримуватися у забезпеченні адміністративно-правового механізму протидії організованих злочинності.

Виклад основного матеріалу. Адміністративно-правовий механізм протидії організованих злочинності передбачає комплекс нормативно-правового й організаційного забезпечення такої діяльності, зокрема чітке визначення суб'єктів протидії організованих злочинності, їх мету, завдання, компетенцію, повноваження та ін.

Поняття «принцип» вживається лише до тих категорій, які можуть бути названі основоположними, оскільки принцип – це теоретичне узагальнення суті відповідного явища, відображення реальності та діючих у ній закономірностей. «Принципи, – писав Ф. Енгельс, – не застосовуються до природи та людської історії, а абстрагуються від них; не природа і людство уподібнюються з принципами, а, навпаки, принципи правильні лише настільки, наскільки вони відповідають природі та історії» [1, с. 38].

Принцип (франц. *principe*, від лат. *principium* – начало, основа) – 1) Основні засади, вихідні ідеї, які характеризуються універсальністю, загальною значущістю, вищою імперативністю і відображають суттєві положення теорії, вчення, науки, системи внутрішнього і міжнародного права, політичної, державної чи громадської організації. Принципам притаманна властивість абстрактного відображення закономірностей соціальної дійсності, що зумовлює їх особливу роль у структурі широкого кола явищ. Принципи є джерелом багатьох явищ або висновків, які належать до нього як дія до причини (принцип реальний) або як наслідки до підстави (принцип ідеальний). 2) Внутрішнє переконання людини, що визначає її ставлення до дійсності, суспільних ідей і діяльності [2, с. 110–111].

Дещо відмінне значення слова «принцип» міститься у Новому тлумачному словнику української мови: 1) основне вихідне положення якої-небудь наукової системи, теорії, ідеологічного напрямку і т. ін.; засада; // основний закон якої-небудь точної науки; 2) особливість, покладена в основу створення або здійснення чого-небудь, спосіб створення або здійснення чогось; // правило, покладене в основу діяльності якої-небудь організації, товариства і т. ін.; 3) переконання, норма, правило, яким керується хто-небудь у житті, поведінці; канон [3, с. 714].

Аналіз наукових праць щодо визначення і змісту «принципів» свідчить про різні підходи до тлумачення цього терміна, але суперечності з цього питання відсутні. Використання різних тлумачень зумовлене насамперед багатогранністю і всебічністю їх використання у різних галузях науки, а також їх значенням у різних сферах людської діяльності. Для прикладу наведемо окремі думки науковців: 1) принципи управління – це об'єктивно зумовлені начала, відповідно до яких відбувається управління, на основі яких воно функціонує [4]; 2) керівні правила, положення, норми поведінки, котрими керуються органи управління [5, с. 56]; принципи управління – це вихідні, основні правила,

керівні настанови, норми діяльності для впровадження системи управління загальними процесами [6, с. 32]; принцип державного управління становить закономірність, відносини або взаємозв'язок суспільно-політичної природи та інших груп елементів державного управління (системи онтологічних елементів), виражену у вигляді певного наукового положення, переважно закріпленого правом, яке застосовується в теоретичній і практичній діяльності людей з управління [7, с. 188]; принципи державного управління – це об'єктивні закономірності та відносини суспільно-політичної природи, що визначають зміст, організаційну структуру та життєдіяльність компонентів державного управління. Вони сформульовані у вигляді певних наукових положень, які закріплені у своїй основі правом і застосовуються у теоретичній і практичній державно-управлінській діяльності людей [8, с. 162].

Більш розгорнуту думку стосовно «принципів» висловлює В.Л. Грохольський, котрий зазначає, що різноманіття визначень, характерне і природне для категорії принципів, у сфері управління набуває змістовного значення. Більшість авторів трактує принципи управління як «основні поняття, ідеї, основні положення, якими керуються в управлінні», «об'єктивно зумовлені начала» і «керівні правила і норми поведінки». Але одна справа, коли під принципами розуміють керівні ідеї, правила поведінки різних суб'єктів управління, якими вони (суб'єкти управління) керуються на власний розсуд, й інша – коли під принципами розуміють об'єктивно зумовлені нормативні вимоги, що створюють своєрідний стандарт, від яких не можна відступати в управлінні. Як керівна ідея й основне правило поведінки суб'єктів управління принципи, безперечно, є результатом розумової діяльності людей. На наше глибоке переконання, принципами-ідеями повинен насамперед керуватися законодавець. У процесі законодавчої діяльності більшість принципів виражається у конституційних та інших законах. Законодавець може вибрати і фактично

вибирає різні прийоми конкретизації змісту принципів. В одних випадках він конкретизує зміст принципу шляхом установлення ряду зобов'язуючих (імперативних), уповноважуючих і забороняючих норм, які у своїй сукупності деталізують окремі сторони того чи іншого принципу. В інших – законодавець лише декларує нормативність принципу. Тобто треба розрізняти принципи-норми і принципи-законоположення. Здійснюючи правове регулювання боротьби з організованою злочинністю, законодавець повинен чітко визначити права, обов'язки та відповідальність суб'єктів правовідносин, котрим адресована норма [9].

Слід відзначити, що в юридичній літературі є й інші визначення принципів. Однак, по суті, вони мало чим відрізняються від наведених.

Таким чином, узагальнивши різні погляди науковців, систему принципів адміністративно-правового механізму протидії організованій злочинності доцільно поділити на *загально-правові* й *організаційні*. Загально-правові принципи базуються на нормах Конституції України та закріплені в чинному законодавстві. У розділі 2 Конституції України визначено основні права, свободи й обов'язки людини і громадянина. Комплекс цих прав, свобод і обов'язків становить певну систему, складниками якої є особисті, громадянські, політичні, соціальні, економічні, культурні й екологічні права, що є непорушними. Водночас у ст. 64 визначено: конституційні права і свободи людини і громадянина не можуть бути обмежені, крім випадків, передбачених Конституцією України [10]. Тобто у невідкладних випадках, пов'язаних з урятуванням життя людей і майна, безпосереднім переслідуванням осіб, котрі підозрюються у вчиненні злочину, запобіганням злочинам та іншими надзвичайними обставинами, можливе тимчасове, на основі закону, обмеження конституційних прав, свобод і гарантій людини.

Такі правові норми-принципи встановлюються тільки державою. Їх неналежне виконання чи порушення забезпечується

силою державного примусу шляхом притягнення до юридичної відповідальності винних посадових осіб. Тобто більшість принципів адміністративно-правового механізму протидії організованій злочинності – це правові норми, якими безпосередньо регламентується діяльність суб'єктів протидії організованій злочинності.

Правові норми-принципи, що регламентують діяльність суб'єктів протидії організованій злочинності, визначають умови, за наявності яких застосовується та чи інша норма. Норми-принципи можуть бути: уповноважуючі, зобов'язуючі або забороняючі. За порушення цих норм суб'єкти протидії організованій злочинності несуть юридичну відповідальність.

До *загально-правових* принципів адміністративно-правового механізму протидії організованій злочинності слід віднести:

Принцип *верховенства права*. Цей принцип визначає умови життєдіяльності усього суспільства – створення і функціонування державних органів, органів місцевого самоврядування, громадських організацій та об'єднань, права, свободи та гарантії людини і громадянина. Принцип верховенства права визначається у ст. 8 Конституції України [10] і відображає місце і роль права в державі і суспільстві, співвідношення права і держави та її інститутів – органів державної влади, посадових осіб та інших, тобто підпорядкованість держави та її інститутів праву і його пріоритет щодо них. Крім того, принцип верховенства права означає співвідношення права і політики, права й економіки, права та ідеології, а також співвідношення права та інших соціальних норм (моралі, звичаїв тощо), яке також полягає у пріоритеті права щодо таких співвідношень.

З урахуванням цього Верховна Рада України призвана приймати закони, що б відповідали принципам справедливості та гуманізму; забезпечували права, свободи і законні інтереси людини і громадянина. Але, на жаль, сьогодні поки що приймаються нестабільні

та недосконалі законодавчі акти, видаються підзаконні нормативно-правові акти, які суперечать вимогам законів, та ін. В Україні ще не досягнуто панування принципу верховенства права.

Принцип *законності* та *дисципліни*. Законність як принцип адміністративно-правового механізму протидії організованій злочинності означає насамперед визначення суб'єктів здійснення такої протидії, їхніх прав, обов'язків і суворе, неухильне дотримання і виконання ними законів і підзаконних нормативно-правових актів. Законність передбачає діяльність у визначених межах завдань, функцій, компетенції та повноважень кожного з них. Не виконання завдань, функцій, обов'язків суб'єктами протидії організованій злочинності пропонуємо відносити до порушення законності, виходячи з того, що вони не забезпечили права і свободи людини і громадянина від протиправних посягань організованих злочинних формувань.

Із принципом законності тісно пов'язаний принцип дисципліни, сутність якої полягає у неналежному виконанні чи невиконанні службових обов'язків, передбачених нормативно-правовими актами суб'єктів управління. Дотримання законності та дисципліни в діяльності суб'єктів протидії організованій злочинності має важливе значення в силу покладених на них специфічних функцій і повноважень правоохоронної діяльності.

На думку П.М. Рабіновича, законність – це режим (стан) відповідності суспільних відносин законам і підзаконним нормативно-правовим актам держави, який утворюється внаслідок їх неухильного здійснення всіма суб'єктами права [11, с. 139]. Закріплення в Конституції України норми про те, що «органи законодавчої, виконавчої та судової влади здійснюють свої повноваження у встановлених цією Конституцією межах і відповідно до законів України» (ст. 6), а також те, що «органи державної влади й органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах

повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України» (ст. 19), є ніщо інше, як нормативна регламентація законності, яка є необхідною умовою функціонування правової демократичної держави, насамперед її правової системи, органів державної та публічної влади.

Організаційні принципи адміністративно-правового механізму протидії організованій злочинності доцільно поділити на *загальні* та *спеціальні*. До *загальних* принципів ми відносимо:

Принцип *об'єктивності*. Адміністративно-правовий механізм, діяльність суб'єктів протидії організованій злочинності передбачає прийняття рішень і дії відповідно до об'єктивного розвитку подій, що відбуваються у суспільстві та державі. Сьогодні, на жаль, органи державної влади та інші суб'єкти протидії організованій злочинності не зосереджують свою діяльність на вирішенні актуальних питань із протидії організованій злочинності, що дає можливість організованій злочинності успішно не тільки існувати, але й розвиватися, запускаючи свої щупальця в усі можливі галузі, включаючи правоохоронну і військову сфери. Тому від суб'єктів протидії організованій злочинності вимагається вивчення реальної ситуації стану організованої злочинності, її впливу на політику, економіку, банківську і фінансову сфери, міжнародні зв'язки тощо, застосування ефективних заходів, уміле використання об'єктивних закономірностей, урахування реальних можливостей кожної зі сторін і розуміння ролі у цьому процесі усього адміністративно-правового механізму держави, фактичного стану справ у суспільстві. Принцип об'єктивності немає нічого спільного із суб'єктивізмом, що мало, наприклад, місце під час прийняття рішення про ліквідацію спеціальних підрозділів МВС України по боротьбі з організованою злочинністю. Суб'єктивізм ігнорує об'єктивні умови та закони розвитку суспільства, реальний стан і можливість розвитку організованої злочинності. Тільки пізнавши реальний стан,

причини й умови виникнення та розвитку організованої злочинності, можна приймати ефективні рішення і вживати заходи щодо її протидії та ліквідації. В інших ситуаціях суб'єктивізм призводить до прийняття хибних і не обґрунтованих рішень, марної трати коштів, сил, засобів тощо.

Принцип конкретності. Зміст цього принципу передбачає прийняття управлінських рішень відповідно до конкретного стану і розвитку організованої злочинності з використанням різних форм і методів застосування конкретних, обґрунтованих і виважених заходів, на підставі достовірного аналізу. Слід враховувати, що йдеться про узагальнені, систематизовані факти, отримані на основі достовірної, об'єктивної та перевіреної інформації, яка дає можливість виявити конкретні закономірності існування та розвитку організованої злочинності, прорахунки у протидії їй, визначити мету і конкретизувати діяльність суб'єктів протидії організованій злочинності.

Принцип ефективності. Діяльність у будь-якій сфері соціального життя пов'язана з матеріальними, фінансовими і людськими ресурсами. Виходячи з цього, сутність цього принципу полягає в тому, щоб досягти мети у протидії організованій злочинності з найменшими затратами сил, матеріальних, фінансових ресурсів і часу. Але це слід розглядати не як економію на протидії організованій злочинності, а, навпаки, як ефективну і раціональну (цілеспрямовану) витрату ресурсів, що підвищить ефективність протидії організованій злочинності.

У багатьох сферах соціального життя критеріями ефективності будь-якої діяльності є: затрати та термін, за який це окупиться. У протидії організованій злочинності зробити це досить важко, але певні розрахунки витрат на діяльність суб'єктів протидії організованій злочинності повинні бути, а потім – і оцінка результатів їх діяльності.

Переконані, що ефективність діяльності суб'єктів протидії організованій злочинності багато в чому залежить від рівня вико-

ристання наукових досягнень, реальності й об'єктивності забезпечення їх відповідними ресурсами, підготовки персоналу, цілеспрямованості та конкретності управлінських рішень, які приймаються, використання передового зарубіжного досвіду тощо.

Принцип чіткого розподілу функціональності. Аналіз протидії організованій злочинності за попередній період, власний досвід роботи в поліції (міліції) свідчать, що у цьому напрямі завжди існує дублювання функцій між різними суб'єктами протидії, результатом чого є нездорова конкуренція в їх діяльності, яка в непоодиноких випадках призводить до перешкоджання реалізації оперативних матеріалів стосовно організованих злочинних угруповань і здійснення стратегічних планових заходів щодо протидії організованій злочинності. Цей принцип має важливе значення для розроблення стратегії та тактики протидії організованій злочинності, де необхідно чітко визначати, хто і чим повинен займатися.

Принцип поєднання єдиноначальності та колегіальності. Для розроблення окремих (наприклад, комплексних) управлінських рішень необхідно зважати на пропозиції фахівців (працівників), науковців і активно залучати їх до такої діяльності, націлювати їх на розроблення різних варіантів управлінських рішень, проводити експертну оцінку великомасштабних управлінських рішень, наприклад, підготовку проектів нормативно-правових актів, програм, планів та інших комплексних заходів протидії організованій злочинності. Такий підхід не тільки не підриває авторитет керівника, а й, навпаки, підвищує його, піднімає відповідальність колективу за прийняте рішення, його реалізацію.

Принцип взаємодії різних гілок влади (суб'єктів протидії організованій злочинності). Недотримання цього принципу призводить до розбалансованості прийняття рішень і не виконання прийнятих рішень. Така взаємодія повинна ґрунтуватися на компетенції різних гілок влади, на співвідношенні їх повноважень між собою. До найважливіших

можна віднести такі повноваження Верховної Ради України, як: прийняття законів, затвердження державного бюджету України, що суттєво впливає на протидію організованій злочинності; призначення та здійснення контролю за діяльністю Кабінету Міністрів України, зокрема діяльності з протидії організованій злочинності, та інші повноваження, визначені у ст. 85 Конституції України [10].

Прикладом взаємодії різних гілок державної влади (суб'єктів протидії організованій злочинності) є положення ст. 10 Закону України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю», зокрема Верховною Радою України визначаються суб'єкти протидії організованій злочинності; створення і ліквідація відділів, відділень або груп по боротьбі з корупцією та організованою злочинністю у містах здійснюється за рішенням Голови Служби безпеки України за поданням начальника Головного управління по боротьбі з корупцією й організованою злочинністю, погодженим із Комітетом Верховної Ради України з питань боротьби з організованою злочинністю і корупцією; начальник Головного управління по боротьбі з корупцією й організованою злочинністю Центрального управління Служби безпеки України призначається на посаду і звільняється з посади Указом Президента України за поданням Голови Служби безпеки України, погодженим із Комітетом Верховної Ради України з питань боротьби з організованою злочинністю і корупцією, і за посадою є першим заступником Голови Служби безпеки України; заступники начальника Головного управління по боротьбі з корупцією й організованою злочинністю, начальники управлінь Головного управління призначаються на посади і звільняються з посад Головою Служби безпеки України за поданням начальника Головного управління по боротьбі з корупцією та організованою злочинністю Центрального управління Служби безпеки України, погодженим із Комітетом Верховної Ради України з питань боротьби з орга-

нізованою злочинністю і корупцією; начальники спеціальних підрозділів по боротьбі з корупцією й організованою злочинністю в Автономній Республіці Крим, в областях, містах Києві та Севастополі призначаються на посади та звільняються з посад наказом Голови Служби безпеки України за поданням начальника Головного управління по боротьбі з корупцією й організованою злочинністю, погодженим із Комітетом Верховної Ради України з питань боротьби з організованою злочинністю і корупцією і за посадою є заступниками начальників управлінь Служби безпеки України у відповідних регіонах [12].

Принцип *системного (комплексного) підходу* до здійснення протидії організованій злочинності. Зміст цього принципу полягає у всебічному дослідженні причин, умов існування організованої злочинності, наданні комплексної оцінки стану та розвитку цього негативного явища, виробленні системного (комплексного) підходу до вирішення цієї проблеми. Тому що, наприклад, визначивши, що сьогодні спеціальні підрозділи по боротьбі з корупцією й організованою злочинністю Служби безпеки України фактично є єдиним державним органом, спеціально створеним для боротьби з організованою злочинністю, ми проблему не вирішимо. Вирішення цієї проблеми потребує системного підходу і комплексного використання сил і засобів.

Принцип системного (комплексного) підходу передбачає органічне поєднання стратегічних і тактичних завдань політичного, правового, управлінського, соціального, економічного, фінансового, соціально-психологічного, профілактичного, оперативного-розшукового, процесуального та іншого характеру, які можуть здійснюватися у різних соціальних сферах різними суб'єктами.

Принцип *відкритості* для демократичного цивільного контролю. Суть цього принципу відповідно до Закону України «Про демократичний цивільний контроль над Воєнною організацією і правоохоронними органами держави» [13] полягає у комплексі здійснюваних

відповідно до Конституції та законів України правових, організаційних, інформаційних заходів для забезпечення неухильного дотримання законності та відкритості в діяльності суб'єктів протидії організованій злочинності, сприяння їхній діяльності.

Відкритість протидії організованій злочинності породжує довіру населення до суб'єктів протидії їй, впевненість у державних інституціях і бажання надавати допомогу у ліквідації організованих формувань.

До спеціальних принципів адміністративно-правового механізму протидії організованій злочинності доцільно віднести:

Принцип *якісного відбору та розстановки персоналу*. Цей принцип має визначальне значення для суб'єктів протидії організованій злочинності. Залежно від того, які працівники будуть здійснювати діяльність по боротьбі з організованою злочинністю, наскільки вони високопрофесійні, морально виховані та стримані від різних спокус, залежить ефективність цієї діяльності та результат управління діяльністю із протидії організованій злочинності [1, с. 51–52].

Принцип *поєднання негласних і гласних заходів*. Законодавче регулювання оперативно-розшукової діяльності (яка є основною в діяльності спеціальних суб'єктів протидії) як системи гласних і негласних заходів визначає її юридичну природу і легітимність як самостійного виду правоохоронної діяльності. Поєднання гласних і негласних слідчих (розшукових) дій визначено і КПК України [14]. Зокрема, відповідно до ст. 246 КПК України негласні слідчі (розшукові) дії – це різновид слідчих чи розшукових дій, відомості про факт і методи проведення яких не підлягають розголошенню за винятком деяких випадків. Найчастіше гласні та негласні рішення поєднуються у проведенні слідчих (розшукових) дій, документуванні та реалізації оперативно-розшукових справ, комплексному проведенні оперативно-розшукових заходів за участю інших суб'єктів протидії організованій злочинності, громадських об'єднань та окремих громадян.

Отримані у процесі слідчої (розшукової) діяльності негласні дані у поєднанні з іншими дають підстави та можливість визначати подальші заходи протидії організованій злочинності, правильно оцінювати ситуацію, визначати застосування адміністративно-правового механізму забезпечення протидії організованій злочинності тощо.

Принцип *наступальності*. Зміст цього принципу полягає в тому, що суб'єкти протидії організованій злочинності зобов'язані здійснювати пошук і фіксацію фактичних даних організованих злочинних груп із метою припинення їхньої діяльності. Суб'єкти протидії організованій злочинності повинні прогнозувати розвиток подій і запобігати не тільки діяльності виявлених організованих злочинних угруповань, а й розвитку та існуванню організованої злочинності в державі.

Реалізація цього принципу передбачає використання усього адміністративно-правового механізму держави й суспільства, здійснення таких гласних і негласних заходів, які б припинили конкретні посягання, негативні наслідки для потерпілих, державних і громадських організацій, підприємств і установ тощо.

Наступальність повинна розглядатися: 1) як принцип діяльності суб'єктів протидії організованій злочинності, що вимагає упередження дій правопорушників, подолання протидії з їхнього боку; 2) як тактичні вимоги по збиранню та фіксації фактичних даних (довідкової інформації) щодо конкретних обставин справи; 3) як фактор несподіваності, «раптовості» у реалізації управлінських рішень [1, с. 53].

Висновки. Підсумовуючи викладене, можна сказати, що принципи адміністративно-правового механізму протидії організованій злочинності – це система однаково значимих, взаємопов'язаних і взаємодоповнюючих основних положень, які переважно закріплені в нормативно-правових актах і спрямовані на забезпечення ефективної діяльності суб'єктів протидії організованій злочинності, відповідають закономірностям

розвитку суспільства і меті протидії організованій злочинності.

Принципи адміністративно-правового механізму протидії організованій злочинності: а) мають спільну мету і завдання; б) не мають суперечностей, а є взаємодоповню-

ючими; в) базуються на нормативно-правових актах; г) порушення будь-якого принципу призводить до неефективної діяльності суб'єктів протидії організованій злочинності, а в окремих випадках спричиняє їх юридичну відповідальність.

Анотація

Стаття присвячена основоположним засадам – принципам адміністративно-правового механізму протидії організованій злочинності за сучасних умов. Звертається увага на те, що специфіка діяльності суб'єктів протидії організованій злочинності потребує від кожного із них постійного вияву позитивних тенденцій, своєчасного реагування на прорахунки з протидії організованій злочинності, забезпечення єдності та злагодженості у такій протидії, що досягається дотриманням принципів їхньої діяльності.

У статті наводяться наукові дискусії щодо розуміння поняття «принцип» і визначається, що, незважаючи на багатогранність їх застосування у різних сферах суспільного життя, функціонування держави, однозначного підходу до їх розуміння та класифікації немає. Автором наведено визначення принципів і запропоновано їх класифікацію виходячи з предмету дослідження – протидії організованій злочинності.

Узагальнивши різні погляди науковців, систему принципів адміністративно-правового механізму протидії організованій злочинності автор поділяє на дві групи: загально-правові й організаційні. До загально-правових принципів віднесено верховенство права, законність і дисципліну. Організаційні принципи, виходячи зі специфіки протидії організованій злочинності, поділено на загальні: об'єктивність, конкретність, ефективність, чіткий розподіл функціональності, поєднання єдиноначальності та колегіальності, взаємодії різних гілок влади (суб'єктів протидії організованій злочинності), системного (комплексного) підходу, відкритості; спеціальні: якісного відбору та розстановки персоналу, поєднання негласних і гласних заходів, наступальності. Розкрито зміст і сутність цих принципів.

Зроблено висновок, що принципи адміністративно-правового механізму протидії організованій злочинності – це система однаково значимих, взаємопов'язаних і взаємодоповнюючих основних положень, які переважно закріплені у нормативно-правових актах і спрямовані на забезпечення ефективної діяльності суб'єктів протидії організованій злочинності, відповідають закономірностям розвитку суспільства і меті протидії організованій злочинності.

Ключові слова: суб'єкти протидії організованій злочинності, принципи.

Dotsenko O.S. Principles of the administrative and legal mechanisms of the organized crime prevention

Summary

The article is about fundamental grounds – principles of the administrative and legal mechanisms of the organized crime prevention in current conditions. Attention is focused on the fact that specific of activity of the organized crime prevention subjects need from all of them, constantly identify positive trends and calculating about organized crime prevention, to respond in timely manner, to ensure unity and coordination in organized crime prevention, achieved by the degree of adherence to the principles of their activity.

In the article provides scientific discussions about clarify the notion “principles” and provides that oblivious to versatility of their application in various spheres of social and State activity, there's no

clearly approach about their understanding. The author provides definitions of principles and proposed their classification, based on subject of research - organized crime prevention.

Summarizing different views of scientists, the system of principles of the administrative and legal mechanisms of the organized crime prevention, the author divides into two groups: general legal and organizational. General legal principles include supremacy of law, legality and discipline. Organizational principles, based of specific of organized crime prevention is divided into common and special. Common: objectivity, specificity, efficiency, clear allocation of functionality, combination of unity of command and collegiality, engage different branches of government (subject of the organized crime prevention), system (comprehensive) approach, openness. Special: qualitative selection and placement of staff, use of both public and confidential activities, offensive. Disclosed content and substance of these principles.

Concluded that principles of the administrative and legal mechanisms of the organized crime prevention – is the system of equally significant, interconnected and complementary basic provisions, which, mainly, enshrined in legal acts and aiming to achieve effective action of subjects of the organized crime prevention and account for regularity of the society development and purpose of the organized crime prevention.

Key words: subjects of the organized crime prevention, principles.

Список використаних джерел:

1. Грохольський В.Л. Управління діяльністю спеціальних підрозділів МВС України по боротьбі з організованою злочинністю : дис. ... докт. юрид. наук : 12.00.07 / Національний ун-т внутр. справ. Харків, 2004. 425 с.
2. Юридична енциклопедія : у 6 т. / НАН України, Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, Вид-во «Українська енциклопедія» ім. М.П. Бажана. Київ : «Укр. енцикл.», 2003. Т. 5. 736 с.
3. Новий тлумачний словник української мови : у 4 т. / укл. В. Яременко, О. Сліпушко. Київ : Аконіт, 1998. Т. 3. 927 с.
4. Ямпольская Ц.А. О принципах государственного управления. Некоторые методологические аспекты. *Советское государство и право*. 1967. № 3. С. 3–5.
5. Кузнецов И.Н. Научные основы управления государством. Москва : Знание, 1980. 186 с.
6. Бандурка О.М. Управління в органах внутрішніх справ України : підручник. Харків : Ун-т внутр. справ, 1998. 480 с.
7. Атаманчук Г.В. Теория государственного управления: курс лекций. Москва : Юрид. лит., 1997. 400 с.
8. Нижник Н.Р. Природа та зміст адміністративної реформи в Україні. *Реформування державного управління в Україні: проблеми і перспективи* / наук. кер. Цветков В.В. Київ : Оріяни, 1998. 364 с.
9. Грохольський В.Л. Принципи державного управління у сфері боротьби з організованою злочинністю. *Право і безпека*. 2003. Т. 2. № 3. С. 65–69.
10. Конституція України (в ред. від 30 вересня 2016 р.). URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 20.01.2020).
11. Рабинович М.П. Основи загальної теорії права та держави : навчальний посібник. Львів : Край, 2007. 192 с.
12. Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю : Закон України від 30 червня 1993 р. № 3341-ХІІ. *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 35. Ст. 358.
13. Про демократичний цивільний контроль над Воєнною організацією і правоохоронними органами держави : Закон України від 19 червня 2003 р. № 975-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 46. Ст. 366.
14. Кримінальний процесуальний кодекс України. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 9–10, № 11–12, № 13. Ст. 88.